

Alþingi
Alþingishúsið
Reykjavík
Althingi.is

Ungir umhverfissinnar
Rafstöðvavegur 5-7
110 Reykjavík
umhverfissinnar.is

3. febrúar 2021

Umsögn við [frumvarp](#) um breytingu á lögum um loftslagsmál, nr. 70/2012 (aukinn metnaður, gagnsæi og aðhald)

Ungir umhverfissinnar fagna því að lagt sé til að auka metnað, gagnsæi og aðhald í loftslagsmálum í íslenskum lögum. Það er ýmislegt sem okkur líst vel á, en annað sem þarf að skoða betur eða skerpa á. Athugasemdir okkar eru sundurliðaðar eftir greinum frumvarpsins hér að neðan.

Um 1. grein

UU fagnar að markmiðið um að takmarka hlýnun innan við 1,5°C sé haft að leiðarljósi en við teljum orðalagið mega vera skýrara. Við leggjum til að því verði háttað svona: „Markmið laga þessara er að Ísland standi við sinn hlut til að ná markmiðum Parísarsamningsins um að halda hlýnun jarðar innan við 1,5°C”.

Hærrí prósentutölu í losun á samdrætti á losun gróðurhúsalofttegunda teljum við vera nauðsynlegan lið í baráttunni við loftslagsbreytingar og fögnum við þeirri tillögu, en mikilvægt er að skilgreina nákvæmlega hvaða losun er átt við; þ.e.a.s. er einungis átt við losun á beinni ábyrgð Íslands eða eru aðrir losunarflokkar taldir með? Ef einungis er átt við losun á beinni ábyrgð er mikilvægt er að Ísland setji sér einnig metnaðarfull markmið í eftirstandandi flokkunum, þ.e.a.s. losun sem fellur undir viðskiptakerfi ESB um losunarheimildir (ETS) og losun vegna landnotkunar (LULUCF). Losunarmarkmið Íslands

munu aldrei vera fullnægjandi ef þau ná ekki yfir heildarlosun Íslands, sér í lagi þar sem losun frá staðbundnum iðnaði hefur aukist þrátt fyrir að Ísland sé þátttakandi í viðskiptakerfi ESB um losunarheimildir og mikilla úrbóta er þörf hvað varðar samdrátt í losun vegna landnotkunar, stærsta einstaka losunarpáttis í heildarlosun Íslands. Ómögulegt er að ná fullnægjandi samdrætti í heildarlosun Íslands án þess að draga saman losun frá landi.

Dæmi um nágrannaland sem býr við svipaðar aðstæður og Ísland en er með metnaðarfyllri markmið er Finnland. Stjórnvöld þarlendis hafa sett markmið um kolefnishlutleysi árið 2035 og teljum við rétt að íslensk stjórnvöld setji sér sama markmið. Eins og staðan er nú héraðslendis er ósamræmi milli langtímamarkmiða stjórnvalda og markmiða þeirra til styttri tíma. Þetta þarf að laga undir eins og getur frumvarp þetta verið gott fyrsta skref ef samdrátturinn sem lagður er til nær til allra losunarpátta. Jákvætt er að það eigi að endurskoða og uppfæra markmið til rammisamningsins á a.m.k. tveggja ára fresti en mikilvægt er að taka tillit til ákalla frá vísindasamfélaginu og uppfæra tíðar ef slíkt kemur upp. Ráðlagt væri því að bæta slíkum fyrirvara við í frumvarpið sem tryggir að hægt sé að endurskoða markmið og aðgerðaráætlanir oftast en á tveggja ára fresti ef tilefni gefur til.

Um 2. grein

UU styðja 2. grein í heild sinni en benda á að til að stjórnvöld geti uppfyllt þessa aðgerðaskyldu er nauðsynlegt að stöðuskýrsla aðgerðaráætlunar í loftslagsmálum þjóni sínu hlutverki, en hún býr yfir alvarlegum vanköntum í núverandi mynd, líkt og kemur fram í [rýni](#) Loftslagsráðs. Í núverandi mynd virkar stöðuskýrsla aðgerðaráætlunarinnar ekki sem það stjórnæki sem henni er ætlað að vera þar sem hún sýnir ekki hver raunverulegur árangur hefur verið, þ.e.a.s. hve miklum samdrætti í losun aðgerðirnar stuðla að. Til að tryggja aðgerðaskyldu þarf því að endurskoða árangursmælikvarða aðgerðaráætlunarinnar og tengja þá við greiningu á losun gróðurhúsalofttegunda til að mæla raunárangur í samdrætti og geta tekið ákvarðanir um hertar aðgerðir ef þörf er á.

Um 3. grein

Í 1. mgr. er talað um ólíka geira samfélagsins og teljum við þurfa að skýra betur hvað átt er við með „geira“ og þá hvaða geira um er að ræða.

Við leggjum til að grein sé bætt við í lögin er varðar jafnréttisáhrif aðgerða í loftslagsmálum en með því er stuðlað að jákvæðum samfélagslegum áhrifum þeirra. Hér má til dæmis nefna

að jákvæð samfélagsáhrif uppbyggingar á almenningssamgöngum sem snerta alla samfélagshópa eru áhrifameiri en niðurgreiðsla rafmagnsbíla. Einnig ætti að taka tillit til jákvæðra og neikvæðra áhrifa loftslagsaðgerða á náttúru og vistkerfi. Til dæmis er endurheimt votlendis mjög áhrifarík loftslagsaðgerð sem skilar í leiðinni miklum ávinningi í endurheimt mikilvægra vistkerfa.

Mjög jákvætt er að eigi sjaldnar en árlega skuli fara fram sérstök umræða um loftslagsmál á Alþingi en við leggjum til að orðalaginu verði breytt þannig að slíkar umræður fari fram helst tvisvar á ári þó eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Loftslagsmál eru mikilvægasta málefni samtímans og ætti þ.a.l. að fá aukið vægi í umræðum Alþingis.

Þegar nefnt er að hagaðilar skuli vera hafðir með er mikilvægt að það eigi líka við um ungt fólk (sbr. 63. grein Glasgow Climate Pact sem samþykkt var á COP26 í Glasgow). Þeir einstaklingar sem valdir eru sem fulltrúar ungs fólks skulu hafa viðeigandi reynslu og þekkingu á loftslagsmálum.

Um 4. grein

Skilgreina þarf betur hvað er átt við með „fræðasviði sem lýtur að hlutverki ráðsins“ þar sem þetta getur í raun átt við hvaða gráðu sem er. Einnig viljum við setja fram þann möguleika að Alþingi komi ekki að skipun í ráðið eins og lagt er til í frumvarpinu þar sem þetta á að vera fagráð og því er ekki borðleggjandi að Alþingi eigi að skipa í það.

Um 5. grein

Það þarf að vera skýrt hvaða stofnun í stjórnkerfinu sér um að miðla skýrt fræðslu og upplýsingum um loftslagsmál til almennings. Þetta þarf ekki nauðsynlega að vera loftslagsráð en það þarf að vera skýrt í lögum og í verki hvaða stofnun eða hvaða stofnanir hafa þetta hlutverk.

Um 6. grein

UU list vel á hugmyndina um loftslagsvettvang og teljum við að það sé jákvætt að skilja eigi að hagaðila frá fræðifólki með loftslagsvettvangi og loftslagsráði til að það sé skýrt úr hvaða áttum tillögur og athugasemdir berast til stjórnvalda. Mikilvægt er að ungt fólk sé nefnt sem lykilaðilar þar sem þau þurfa að eiga sæti á þessum samráðsvettvangi hagaðila í loftslagsmálum. Það mætti skýra betur hvernig samstarfi milli loftslagsvettvangs og

loftslagsráðs verði háttað og hvernig þessir tveir hópar starfa svo með stjórnvöldum til að upplýsa ákvarðanatöku á áhrifaríkan hátt.

Um 7. grein

Ánægjulegt er að frumvarpið leggi til að Ísland sendi inn uppfært landsframlag fyrir COP27. Einnig er gott að sjá metnað í því að skila landsákvörðuðu framlagi Íslands til skrifstofu rannsóknisráðs Sp. um loftslagsbreytingar á skikkanlegum tíma þetta árið, en þar sem mjög stuttur tími er til 7. febrúar er þetta ekki raunhæft markmið. Æskileg væri að biðja með að senda inn uppfært landsframlag um einhverjar vikur til að hægt sé að eiga samráð við almenning um hvað framlagið eigi að vera.

Að lokum

Heilt yfir er margt jákvætt í frumvarpinu sem stuðlar að auknum metnaði, auknu gagnsæi og betra aðhaldi í loftslagsmálum á Íslandi. Ungir umhverfissinnar vona að tekið verði tillit til athugasemda okkar við afgreiðslu frumvarpsins og vonumst við til að uppfærsla á lögum verði til raunverulegra framfara í verki og skili raunverulegum ávinningi fyrir loftslagið.

Fyrir hönd Ungra umhverfissinna,

Finnur Ricart Andrason

Finnur Ricart Andrason,
Loftslagsfulltrúi